فصلنامهٔ امنیت پژوهی (علمی-پژوهشی)
سال هجدهم: شماره ٦٧- پاییز ١٣٩٨
صص: ٨١ - ١٠٣

Amniat Pajouhi: Security Research Quarterly
Vol.18, No.67, Autumn 2019
P-P: 81 - 103

سنجش میزان تأثیر فنون تحلیلی در مأموریت سازمان‌های حفاظتی

رضا طلایی[1]
رقیه کسایی ازانی[2]

DOR: 20.1001.1.17358671.1398.18.67.4.2

چکیده

در سازمان‌های مهمی همچون ساحفاها، اگر انبوهی از اخبار و داده‌ها را در اختیار داشته باشیم، اما نتوانیم آن‌ها را کنار هم گذارده، داده‌های زائد را حذف و اخبار و داده‌های باارزش را پردازش و تحلیل علمی نماییم، تمام تلاش سازمان، بی‌فایده و بی‌ثمر خواهد بود. بنابراین در این قبیل سازمان‌ها لازم است تحلیل‌گران با بهره‌گیری از فنون مختلف، تحلیل نمایند. هدف این پژوهش، سنجش میزان تأثیر فن‌های تحلیلی در مأموریت سازمان‌های حفاظتی است. روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است. سؤال اصلی این است که فنون تحلیلی تا چه میزان بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی تأثیر دارند؟ داده‌های این پژوهش که مبتنی بر ٢٠ فن مهم در حوزه تحلیل است، در قالب پرسشنامه در اختیار نمونه آماری قرار گرفت. البته ذکر این نکته مهم است که برخی از این فن‌ها هم‌اکنون در سازمان‌های حفاظتی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ اما یافته‌ها و نتایج این پژوهش نشان داد که سازمان‌های حفاظتی برای انجام هر چه‌بهتر مأموریت می‌توانند از فنون مختلفی بهره جویند که به آن‌ها در این مقاله پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: تحلیل، فنون تحلیل، مأموریت، سازمان‌های حفاظتی.

١. کارشناس‌ارشدوعضو هیئت‌علمی حقوق جزا و جرم شناسی پژوهشگاه علوم انتظامی ومطالعات اجتماعی Talaie82@gmail.com
٢. کارشناس‌ارشدوعضوهیئت‌علمی دانشگاه علوم انتظامی امین kasaie82@gmail.com

مقدمه

اخبار و داده‌ها نقش بی‌بدیلی در جهان امروز دارند. با نگاهی به برخی آمارها و اطلاعات ارائه‌شده توسط سازمان‌های مختلف، می‌توان با عمق این تحول بزرگ، بیشتر آشنا گردید. به‌عنوان نمونه شرکت *IBM* عنوان کرده که بیش از ۹۰ درصد داده موجود در جهان تنها در دو سال گذشته تولید شده است! یا اینکه شرکت گوگل روزانه بیش از ۳/۵ میلیارد درخواست را پردازش می‌کند. این آمار و ارقام بیانگر وجود داده در همه جای زندگی بشریت در قرن ۲۱ است. تحولات حیرت‌انگیز در حوزه داده، صرفاً در حجم داده تولیدی خلاصه نمی‌شود و می‌توان به ویژگی‌های منحصربه‌فرد دیگری نظیر سرعت تولید داده، تنوع و تکثر در نوع داده و سرشاخه‌های تولید آن و همچنین عدم قطعیت در صحت داده اشاره کرد. در این راستا، نیاز شدید به مهارت‌های تحلیل و بهره‌گیری صحیح از منابع داده به‌موازات رشد داده یکی از مهم‌ترین تحولات جانبی متأثر از حجم داده تولیدی در سطح جهان است؛ چراکه مدیریت و تجزیه‌وتحلیل داده به بهترین و بهینه‌ترین روش یکی از عوامل حیاتی موفقیت در ایجاد مزیت برتر و نیل به اهداف راهبردی چه در بعد فردی و چه در بعد سازمانی است. روند رو به رشد تحلیل داده‌ها که از آن به‌عنوان انقلاب تجزیه‌وتحلیل نیز یاد می‌شود، همچنان با شتاب بالایی ادامه خواهد یافت و فرصت‌های طلایی بی‌شماری را برای افراد و سازمان‌ها فراهم خواهد کرد (سخایی، ۱۳۹۵: ۲).

با این توضیح، می‌توان اذعان نمود که داده‌ها برای سازمان‌های مهمی همچون ساحفاها نیز از اهمیت بسیار ویژه‌ای برخوردار است. از کارکردهای اصلی سازمان‌های حفاظتی، صیانت و حفاظت از نیروهای مسلح در مقابل تهدیدها و آسیب‌های متعددی است که پیرامون آن‌ها وجود دارد. این سازمان‌ها، با اقدام‌های پنهان و آشکار خود زمینه‌های سلامت و صیانت نیروهای مسلح را تأمین می‌نمایند. لذا ضروری است در کنار تمامی اقدامات خود، از فنون تحلیلی برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها بهره‌مند شوند. در این پژوهش، به‌منظور تفهیم هر چه‌بهتر مطالب، ابتدا مأموریت سازمان‌های حفاظتی مبتنی بر ۴ محور اصلی تشریح گردید. پس‌ازآن تعداد ۲۰ فن برای تحلیل پدیده‌های امنیتی بیان شد. در ادامه با بهره‌گیری از نظرات جامعه آماری، وضعیت هر یک از این فن‌ها در حوزه مأموریت‌های ساحفاها (پیش‌بینی، پیشگیری، کشف و شناسایی، اقدامات مقابله‌ای) مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفت. درنهایت نیز با توجه نتایج پژوهش، راهکارها و پیشنهادهای لازم ارائه گردید. امید است که نتایج این پژوهش، برای تحلیلگران سازمان‌های حفاظتی مفید و مؤثر واقع گردد.

در تشریح مسئله می‌توان به این موضوع پرداخت که در جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح به‌عنوان مهم‌ترین رکن تأمین امنیت پایدار ایفای نقش می‌نمایند؛ به همین دلیل تک‌تک سازمان‌های نیروهای مسلح، در لجمن برنامه‌ریزی راهبردی دشمنان قسم‌خورده ایران قرار دارند. ازاین‌رو بدیهی است نیروهای مسلح همواره

با تهدیدها و آسیب‌های مختلفی مواجه هستند که اگر ذره‌ای نسبت به این موارد سهل‌انگاری شود، عواقب جبران‌ناپذیری بر جای خواهد گذاشت. سازمان‌های حفاظتی به‌عنوان یکی از یگان‌های نظارتی نیروهای مسلح، نقش انکارناپذیری در صیانت از آن‌ها بر عهده دارند. تشبیه فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) از حفاظت اطلاعات به‌عنوان «نبض»، به‌واسطه نقش حیاتی آن‌ها در نظارت و پایش نیروهای مسلح و نشان دادن وضعیت آن‌ها از حیث کیفیت، عملکرد، موجودیت، صحت عمل، نقاط قوت و ضعف، به‌منظور پیشگیری از انحراف از هدف‌های تعیین‌شده و یا مقابله با انحراف‌های ایجادشده، مستلزم بهره‌گیری از ابزارهای متعددی است؛ یکی از مهم‌ترین این ابزارها، استفاده از فنون تحلیلی است. اینکه چه نوع فنونی می‌توانند در چه نوع مأموریت‌های سازمان‌های حفاظتی، مورد استفاده تحلیلگران قرار گیرند، مسئله اصلی این پژوهش است؛ درواقع سنجش میزان تأثیر فنون تحلیلی در مأموریت سازمان‌های حفاظتی، دغدغه اصلی نگارندگان است.

در اهمیت و ضرورت تحقیق باید اذعان نمود که تحلیل اطلاعات و فنون متعدد آن، هرچند هم کامل و موسع بیان شده باشند، به دلیل مواجهه با مشکلات و تغییرات و تحولات محیطی، نیازمند بازخوانی، بازبینی و بازگویی است. این موضوع در خصوص سازمان‌هایی با کارکرد حفاظتی، اهمیت صدچندانی پیدا می‌کند؛ بنابراین درصورتی‌که تحلیل اطلاعات در این قبیل سازمان‌ها به‌صورت صحیح پیش‌بینی شود و تحلیلگران بتوانند با قابلیت‌های هر یک از فنون و فنون تحلیلی آشنا شوند و از آن بهره جویند، این موضوع می‌تواند شجاعت و جسارت را در تحلیلگران تقویت بخشد؛ حس کنجکاوی تحلیلگران را زیاد کرده و قادر به معمازدایی ایشان از دشوارترین مسائل شود؛ باعث تقویت اشراف خواهد شد؛ نواندیشی و نوزایی ذهن را با خود خواهد داشت؛ اندیشه‌ای پویا و خلاق در تحلیلگران ایجاد خواهد شد و درنهایت کارآمدی سازمان را دربر خواهد داشت؛ لذا این موضوع مبین اهمیت تحقیق است. در ضرورت تحقیق نیز باید گفت که چنانچه سازمان‌های حفاظتی نتوانند از انواع مختلف فنون تحلیلی بهره بجویند، یقیناً نمی‌توانند در پیشگیری یا مواجهه با پدیده‌های امنیتی موفق عمل نمایند؛ این موضوع کارآمدی آن‌ها را خدشه‌دار خواهد کرد و درنهایت نمی‌توانند به طرز مناسبی نسبت به صیانت امنیتی از نیروهای مسلح اقدام کنند. این موضوع نیز مبیّن ضرورت تحقیق است.

پرسش این تحقیق عبارت است از: فنون تحلیلی تا چه میزان بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی تأثیر دارند؟ در این تحقیق فرض بر این است که فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی تأثیر دارند.

بررسی‌های انجام شده توسط نگارندگان از منابع موجود در سازمان‌های حفاظتی و اطلاعاتی، نوعاً در خصوص تحلیل اطلاعات و فنون آن به‌صورت جداگانه مقالات و کتبی یافت گردید؛ اما در خصوص میزان تأثیر فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی هیچ مطلب علمی یافت نشد، لذا از این حیث، این مقاله، یک رویکرد نوآورانه داشته و بدیع محسوب می‌گردد.

روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی تحلیلی است.

جامعه آماری این تحقیق شامل ۶۵ نفر از تحلیلگران و صاحب‌نظران امور بررسی و تحلیل در سازمان‌های حفاظتی است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۵۶ نفر تعیین گردید. اهم ویژگی‌های نمونه مورد بررسی شامل موارد زیر بود:

- بیش از ۷۲% از پاسخ‌دهندگان دارای درجات افسری ارشد و به بالا بوده‌اند.
- بیش از ۹۴% از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بوده‌اند.
- بیش از ۸۷% از پاسخ‌دهندگان، بیشتر از ۱۰ سال سابقه خدمت داشته‌اند.
- بیش از ۵۶% از پاسخ‌دهندگان، بیش از ۱۱ سال سابق خدمت در مشاغل مدیریتی داشته‌اند.

برای افزایش روایی و اعتبار پرسشنامه ابتدا تعدادی پرسشنامه بین جمعی از کارشناسان توزیع گردید و کلیه ابهامات کارشناسان در رابطه با سؤالات مشخص شد. بدین ترتیب تعدادی از سؤالات حذف و تعدادی دیگر جایگزین شد و درنهایت پس از شفاف شدن و رفع ابهامات، پرسشنامه نهایی تهیه و توزیع گردید. به‌طورکلی در این تحقیق برای افزایش روایی محتوای پرسشنامه از این روش‌ها استفاده شد: استفاده از نظرات متخصصان و کارشناسان امور حفاظتی؛ مطالعه پرسشنامه‌های مشابه، مقالات و کتب؛ توزیع تعداد ۱۵ نسخه پرسشنامه تدوینی به‌منظور تعیین میزان اعتبار پرسشنامه.

برای برآورد پایایی پرسشنامه این پژوهش از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای محاسبه‌شده از طریق نرم‌افزار Spss، 936. = *Alpha* است. بنابراین می‌توان گفت که پرسشنامه از پایایی کافی برخوردار است.

جدول ۱: نتایج حاصله از محاسبه آلفای کرونباخ

Cronbach's Alpha	*Cronbach's Alpha Based on Standardized Items*	*N of Items*
933.	917.	15

در این پژوهش به‌منظور تدوین ادبیات موضوع و مباحث نظری تحقیق، جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای بوده که با مطالعه اسناد، کتب، مقالات و بهره‌گیری از اینترنت با استفاده از روش فیش‌برداری انجام شد. پس از مشخص‌شدن پاسخ‌دهندگان، پرسشنامه بین کلیه اعضای نمونه توزیع و پس از تکمیل توسط پاسخ‌دهندگان، جمع‌آوری گردید و طی این مراحل مورد استخراج و تجزیه‌وتحلیل آماری قرار گرفت: بازبینی اولیه پس از تکمیل پرسشنامه و جمع‌آوری آن؛ بازبینی نهایی؛ کدگذاری نهایی پرسشنامه؛ انجام تحلیل‌های آماری ضروری. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS[1] استفاده شد. به‌منظور بهره‌گیری بیشتر از رویکرد علمی و برای تهیه مدل معادلات ساختاری، از نرم‌افزار LISREL[2] نیز استفاده گردید.

1. *Statistical Package for Social Science*
2. *Linear Structural Relations*

مفاهیم و مبانی نظری

مأموریت سازمان‌های حفاظتی: در جمهوری اسلامی ایران سازمان‌های حفاظت اطلاعات مأموریت دارند یگان حفاظت‌شونده را از هرگونه فعالیت‌های براندازی، جاسوسی، خرابکاری، ایجاد و ترویج نارضایتی، نفوذ جریان‌های سیاسی و ایجاد اختلال در انجام مأموریت، صیانت نمایند. این مأموریت اغلب مبتنی بر محورهایی از قبیل: حفاظت کارکنان، اطلاعات، اسناد و مدارک، اماکن، تأسیسات، وسایل و تجهیزات و امنیت ارتباطات و... بوده و از طریق پیش‌بینی، پیشگیری، کشف و شناسایی، خنثی‌سازی و مقابله با جرائم امنیتی و شبه‌امنیتی به اجرا درآمده و منجر به صیانت کارکنان و سازمان حفاظت‌شونده می‌گردد.

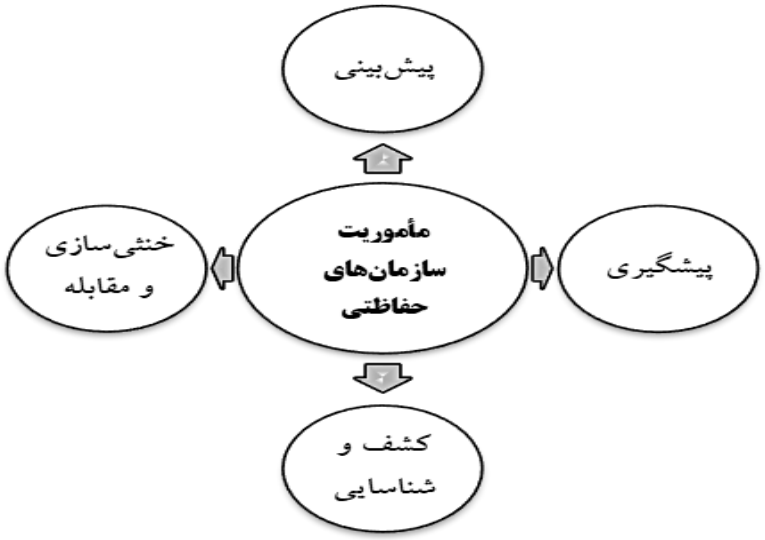

شکل ۱: مأموریت سازمان‌های حفاظتی (طلایی، ۱۳۹۵: ۹۴)

در ادامه برای آشنایی با مأموریت سازمان‌های حفاظتی، به‌صورت خلاصه به تشریح هر یک از این موارد می‌پردازیم.

۱. مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیش‌بینی

پیش‌بینی، فرایند برآورد موقعیت‌های ناشناخته است. پیش‌بینی، یک پیش‌گویی در مورد رویدادهای آینده در اختیار می‌گذارد و می‌تواند تجارب گذشته را به پیش‌بینی حوادث آینده بدل سازد (*Armstrong*, 2001). در پیش‌بینی، تغییرات کمی و کیفی که در یک پدیده یا رویداد خاص در آینده به وجود می‌آید، قبل از وقوع آن توصیف می‌شوند. به‌عبارت‌دیگر، یک پیش‌بینی مناسب و مطلوب مستلزم تبیین جریان‌ها و تغییرات عمده در پدیده‌ها و رویدادهای آینده از نظر کمیت، کیفیت، ماهیت، محتوی، جهت و ارتباط آن‌ها با یکدیگر از طریق روش‌های عملی و منطقی است. بر این اساس، می‌توان گفت: پیش‌بینی حفاظتی

عبارت است از، فرایند سنجش و تخمین عوامل و عناصر مدنظر از لحاظ کمی، کیفی، محتوی، جهت و... که در راستای تحقق هدف‌های حفاظتی طی یک دوره زمانی معین در آینده ضروری به نظر می‌رسند (صالحی، ۱۳۸۷: ۵۹). کارکرد پیش‌بینی افزون بر ابعاد برون‌سازمانی (خارج از تشکیلات اطلاعاتی) تأثیر جدی درون‌سازمانی را نیز داراست. پیش‌بینی در درون سازمان، موجب ارتقای سطح بنیه کارشناسان (به‌طورکلی به‌ویژه متخصصین تجزیه‌وتحلیل و برآوردکنندگان)، برطرف‌شدن نیازهای نظری دستگاه اطلاعاتی، نوآوری‌های فنی بیشتر و افزایش کیفیت فن‌ها و روش‌های کار اطلاعاتی می‌شوند. پیش‌بینی موجب خروج سازمان از حالت روزمرگی و پرداختن به مسائل آنی می‌شود و وضعیت سازمان را در مواجهه با شرایط جدید تقویت می‌کند؛ زیرا بهتر می‌تواند موانع و فرصت‌های پیش رو را شناسایی کند. اطلاعات ابزار مدیریت است؛ و پیش‌بینی مهم‌ترین حلقه اتصال اطلاعات موجود با شرایط آتی است به این جهت، مدیران همواره نیازمند پیش‌بینی دقیق تهدیدات و فرصت‌های آینده هستند (کتولی‌نژاد، ۱۳۹۰: ۹۵-۹۴). سازمان‌های حفاظتی، زمانی می‌توانند در این حوزه بهتر و مؤثرتر عمل نمایند که با بهره‌گیری از کارکنان مجرب و آموزش‌دیده نسبت به پیش‌بینی مناسب، قابل اعتماد و صحیح اقدام و نتایج حاصله را به‌موقع در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار دهند. در غیر این صورت پیچیده‌ترین سازمان‌های حفاظتی نیز گاهی اوقات در پیش‌بینی دچار اشتباهات جبران‌ناپذیر می‌شوند. برای مثال، آژانس مرکزی اطلاعات امریکا- سیا که در سال پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، از سوی شورای امنیت ملی امریکا مأموریت یافته بود یک پیش‌بینی و برآورد اطلاعاتی ملی در مورد اوضاع ایران انجام دهد. در این برآورد هیچ‌گونه شرایط احتمالی را که طی آن دولتی تحت کنترل رهبران مذهبی روی کار آید، پیش‌بینی نکرده بود (علوی‌فر، ۱۳۸۲: ۱۳). با توجه به موارد یادشده، نگارندگان معتقدند در فرایند اقدامات و مأموریت سازمان‌های حفاظتی، پیش‌بینی از جایگاه خاصی برخوردار بوده و بدون انجام این مأموریت، سایر مأموریت‌های این قبیل سازمان‌ها با موفقیت چندانی همراه نخواهد شد. لذا اولین مأموریت سازمان‌های حفاظتی، پیش‌بینی پدیده‌های امنیتی است.

۲. مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیشگیری

پیشگیری عبارت است از مجموعه اقدام‌ها و تدابیر حفاظتی که برای جلوگیری از بروز تهدید، آسیب و خطر و درنتیجه کاهش آسیب‌پذیری و به حداقل رساندن خسارات، تلفات، تبعات منفی حیثیتی و امنیتی و درنهایت شکست‌های حفاظتی، صورت می‌پذیرد (موسوی، ۱۳۹۰: ۲۳۹). واقعیت این است که اگر رویکرد پیشگیرانه بر سازمان‌های حفاظتی حاکم نباشد، این سازمان‌ها مرتباً با بحران‌های پیش‌بینی‌نشده‌ای روبه‌رو می‌شوند و در بهترین شرایط، صرفاً به ارائه گزارش‌های متعدد در خصوص وقایع و رخدادهای قبلی (قبلاً به وقوع پیوسته) می‌پردازند. این در حالی است که یکی از مأموریت‌های اصلی و ذاتی

این سازمان‌ها، پیشگیری از پدیده‌های امنیتی است که در سازمان‌های حفاظتی تحت عنوان پیشگیری حفاظتی از آن یاد می‌گردد. اهمیت و ضرورت پیشگیری حفاظتی در همه حوزه‌ها و موضوعات، در شرایط کنونی اثبات‌شده و مورد پذیرش قرار گرفته است (طلایی، ۱۳۹۵: ۴۸).

۳. مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه کشف و شناسایی

اقدامات معطوف به کشف و شناسایی، به‌منظور آشکار ساختن و شناسایی تلاش‌های دشمن برای جمع‌آوری اطلاعات، خرابکاری، تروریسم و براندازی صورت می‌گیرند. نیروهای ضداطلاعاتی از طریق جمع‌آوری، تجزیه‌وتحلیل و گزارش اطلاعات مربوط به فعالیت‌های دشمن به این کشف نائل می‌آیند، یا به کشف کمک می‌کنند. سازمان‌های حفاظتی تحت تأثیر دو محیط داخلی و خارجی قرار دارند. محیط داخلی سازمان به‌طور خاص مربوط به فرهنگ‌سازمانی، ساختار، منابع و امکانات در اختیار است و محیط خارجی در دو حوزه ملی و فراملی قابل بررسی و توجه است. شرایط حاکم بر محیط داخلی و خارجی با گذشت زمان تغییر می‌یابد. آسیب‌ها و تهدیدات همواره یکسان و ثابت نبوده و با توجه به شرایط محیطی قابل تفسیر و ارزیابی هستند. هنر سازمان‌های حفاظتی و اطلاعاتی در این است که با توجه به شرایط محیطی و درک درست از شرایط تغییر بتوانند میان حال و آینده توازن ایجاد نمایند. ازاین‌رو تصمیم‌سازان و مدیرانی که همچنان بر استفاده از راهبرد ثابت گذشته برای رسیدن به هدف پافشاری می‌کنند، سخت در اشتباه بوده و خود از عناصر مؤثر در تشدید آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدات علیه سازمان (و در سطح کلان حاکمیت) خواهند بود. مشکلات مترتب بر راهبردهای ثابت، ناقص و ناکارآمدی حاصله حاکی از آن است که ابعاد، ویژگی‌ها، حوزه‌ها، ملاک‌ها و معیارهای مورد نظر در تهیه و تنظیم راهبردها [برای کشف پدیده‌های امنیتی] یا کم‌تر مورد توجه قرار گرفته و یا اینکه به فراموشی سپرده شده‌اند. اینکه سازمان‌های حفاظتی و اطلاعاتی در مقابله با اقدامات سازمان‌های اطلاعاتی حریف و گروه‌های برانداز و مخالف، به همان شکل گذشته حرکت خود را ادامه دهند، بدیهی است موفقیت بیشتری را کسب نخواهند کرد. باید به این نکته توجه کرد که امروزه روند تهدیدات با گذشته فرق دارد. ازاین‌رو روش کشف و شناسایی و مقابله نیز فرق خواهد کرد (ساوه‌درودی، ۱۳۸۹: ۳۷). بنابراین با توجه به این موارد، بایستی اذعان نمود که کشف و شناسایی، یکی از مأموریت‌های اصلی سازمان‌های حفاظتی به شمار می‌رود؛ چه اینکه با پیشرفت فنّاوری و گذر از سنت به مدرنیته، این مأموریت از پیچیدگی خاصی برخوردار بوده و لذا می‌بایست متناسب با شرایط زمانی و مکانی نسبت به تقویت مؤلفه‌ها و شاخص‌های سازمان‌های حفاظتی برای کشف و شناسایی پدیده‌های امنیتی اقدام نمود.

۴. مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه خنثی‌سازی و مقابله

یکی از مأموریت‌های اصلی سازمان‌های حفاظتی، خنثی‌سازی و مقابله است. مقابله یکی از جنبه‌های

عملیاتی سازمان‌های حفاظتی است که به‌طور بالقوه بیش‌ترین تهاجم و نفوذ را در خود دارد (واحدی، ۱۳۸۸: ۱۴۳). سازمان‌های حفاظتی درباره موضوعاتی که مستقیم و غیرمستقیم مربوط به تهدیدها، فرصت‌ها، اولویت‌ها و آسیب‌هاست و آنچه به نیروهای مسلح مربوط شده و مسئولیت آنان محسوب می‌گردد، وظایفی دارند که انجام آن‌ها نیازمند شناخت، نفوذ و لایه‌برداری از مسائل مرتبط است و چالش‌هایی که این قبیل سازمان‌ها در برخورد با مسائل متعدد، متنوع و پیچیده امنیتی داشته‌اند، آنان را در این حوزه، آب‌دیده و کارآمد نموده است. وظایف سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات مقابله‌ای عبارت‌اند از: ضدجاسوسی؛ ضدخرابکاری؛ ضدبراندازی؛ مقابله با موارد ایجاد نارضایتی؛ مقابله با نفوذ جریانات سیاسی؛ مقابله با موارد اختلال در مأموریت (طلایی، ۱۳۹۴: ۲۱).

اصل مهم در تحلیل اطلاعات توسط سازمان‌های حفاظتی، اطلاعاتی و امنیتی

تحلیل اطلاعاتی به معنی دانستن همه مسائل پیرامون موضوع خاصی نیست. چراکه این هدف، عملاً دست‌یافتنی نیست. بخش‌هایی که جمع‌آوری اطلاعات می‌کنند عملاً قادر به تشخیص فعالیت‌ها و فنون اطلاعاتی حریف، به‌ویژه در شرایطی که حریف با تغییر چهره و یا عملیات انحرافی کار می‌کند، نیستند. به‌هرحال آینده اساساً پیش‌بینی‌ناپذیر است. حتی اگر با انبوه اطلاعات هم روبرو باشیم، انسان نمی‌تواند آینده روند فعالیت‌ها را دقیقاً پیش‌بینی کند. تحلیل اطلاعات درواقع، نحوه تعامل یا پیچیدگی‌های معرفت‌شناسی است. هسته اصلی تحلیل اطلاعات، پیش‌بینی و حدس نتیجه و سلسله اطلاعات جمع‌آوری‌شده‌ای است که به‌منظور پشتیبانی از یک تعلیم عقلانی به کار گرفته می‌شود. رئیس ستاد مشترک ارتش و وزیر اسبق امور خارجه آمریکا، کالین پاول[1] اطلاعات جمع‌آوری‌شده در مورد جنگ عراق در سال ۱۹۹۱ را برای مدیریت جامعه اطلاعاتی این‌گونه عنوان کرده است: «به من بگویید چه می‌دانید؟ چه چیزهایی را نمی‌دانید؟ به من بگویید چگونه فکر می‌کنید؟ سعی کنید بین مطالب فوق تمایز لازم را لحاظ کنید». بر اساس این چهار پیش‌فرض، کالین پاول بر سؤال فرضی آخر تأکید بیشتری داشت. درواقع دانستن یک موضوع، باور به آن و ندانستن آن درواقع دانستن، باور داشتن و یا ندانستن مطالب در موضوع x می‌تواند روش درست تعامل و ارتباط و برخورد با مسائل اطلاعاتی خاص باشد، قدرت تشخیص تفاوت بین مطالب مختلف در خصوص مسئله x به همراه شواهد و مدارک لازم می‌تواند کلید موفقیت در تصمیم‌گیری باشد. بر اساس تئوری پاول، تحلیل‌گران اطلاعاتی می‌توانستند به‌صورت دقیق‌تر و روشن‌تر به مسائل اطلاعاتی بپردازند و اما شفافیت، دقت و استانداردهای صحیح در این کار، بیشتر رؤیایی بود تا واقعی. بر اساس تئوری فوق سؤالات اساسی زیر مطرح خواهد شد:

- حقیقتاً چه فرقی بین دانسته‌ها و ندانسته‌های فرد وجود دارد؟
- چگونه می‌توان به‌صورت دقیق بین دانسته‌ها و ندانسته‌ها، حدومرزی معین و محدود تعیین کرد (معاونت پژوهش و تولید علم، ۱۳۹۴: ۵۱-۵۰).

1. Colin Powell

شاخص‌های مهم برای تحلیل پدیده‌های امنیتی توسط سازمان‌های حفاظتی

شاخص‌های مهم برای تحلیل پدیده‌های امنیتی توسط سازمان‌های حفاظتی عبارت‌اند از:

۱. مشاهده؛

۲. مصاحبه؛

۳. بررسی میدانی؛

۴. توجه به شاخص‌های کمی؛

۵. توجه به شاخص‌های کیفی؛

۶. رصد نقاط بحرانی؛

۷. مقایسه آمار در دوره‌های زمانی مختلف؛

۸. نظرسنجی از نخبگان و افراد مطلع؛

۹. نظرسنجی گسترده؛

۱۰. مقایسه با سایر سازمان‌ها؛

۱۱. بهره‌گیری از فنون تحلیلی (طلایی، ۱۳۹۵: ۴۲).

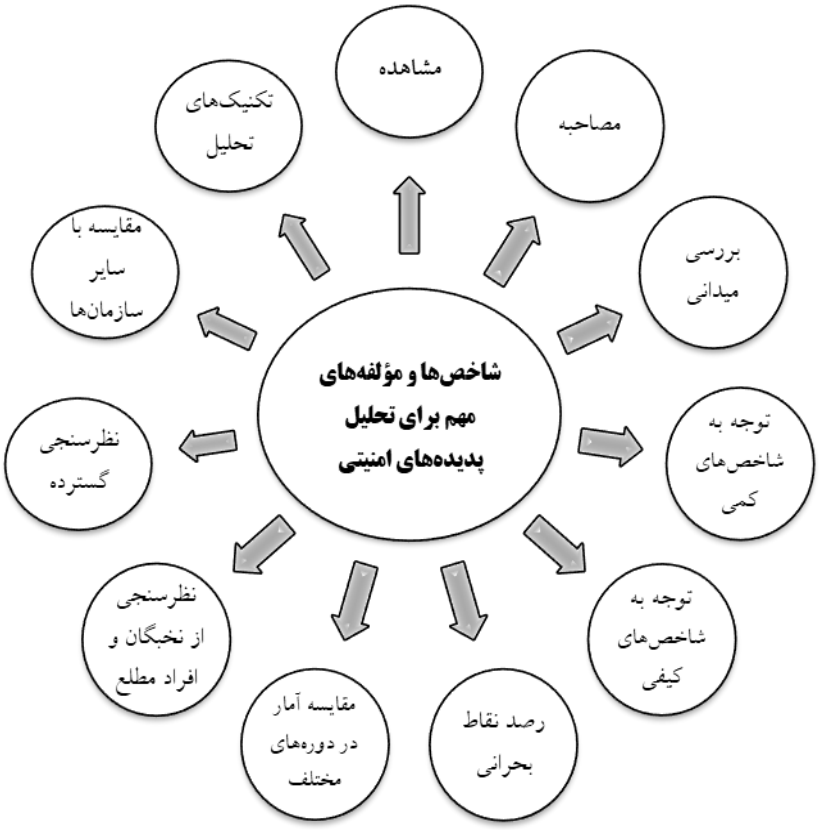

شکل ۲: شاخص‌ها و مؤلفه‌های مهم برای تحلیل پدیده‌های امنیتی (طلایی، ۱۳۹۵: ۴۳)

مهم‌ترین فنون تحلیلی برای بهره‌گیری توسط سازمان‌های حفاظتی

فنون بسیار زیادی برای تحلیل وجود دارد؛ اما مهم‌ترین آن‌ها برای بهره‌گیری توسط سازمان‌های حفاظتی به شرح زیر برشمرده می‌شود:

نکته: به دلیل طولانی نشدن مبحث و به‌منظور آشنایی نسبی خوانندگان محترم این مقاله، صرفاً به تعاریف عملیاتی هر فن اشاره‌شده است.

۱. تحلیل گفتمان (تحلیلی کیفی برای شناسایی تفکر و جهت‌گیری فکر افراد، از طریق متون)

۲. تحلیل محتوا (روشی است برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی)

۳. تحلیل گفتمان انتقادی (نوعی تحلیل انتقادی برای آشکارسازی ابعاد گفتمانی سوءاستفاده از قدرت، بی‌عدالتی، نابرابری و...)

۴. تحلیل داده‌کاوی (استخراج دانش از مجموعه‌ای از داده‌ها، با استفاده از روش‌های هوشمند)

۵. تحلیل موزاییکی (تحلیل پدیده‌ها با اتکا به تکمیل تمام اجزا همانند جورچین یا موزاییک)
۶. تحلیل سناریو (تحلیل پدیده‌های امنیتی برای ارائه چندین وضعیت فرضی مربوط به آینده)
۷. تحلیل روند (مطالعه روند گذشته و حال، در راستای کشف ماهیت، علت‌های بروز، سرعت توسعه و پیامدهای بالقوه آن، به‌منظور پیش‌بینی و ارائه تصویری مناسب از آینده)
۸. تحلیل سری‌های زمانی (تحلیل وضعیت تغییرات یک متغیر در دوره‌های زمانی با فواصل معین و یکسان در گذشته و تعمیم آن به آینده)
۹. تحلیل لایه‌لایه‌ای علت‌ها (تحلیل علت اصلی پدیده‌ها، برای رسیدن به درکی عمیق از لایه‌های زیرین مسائل و مشکلات، به‌منظور خلق آینده‌های بدیل)
۱۰. تحلیل تاریخی (تحلیل وقایع تاریخی، برای پیش‌بینی پدیده‌های آینده)
۱۱. تحلیل مبتنی بر پیشران‌ها (شناسایی پیشران‌های تشکیل‌دهنده روندهای آتی و تعامل بین آن‌ها، به‌منظور تدوین سناریو، نقشه راه، چشم‌انداز و...)
۱۲. روش دیده‌بانی آینده (پایش مستمر و نظام‌مند محتوای مطالب روزنامه‌ها، مجله‌ها، پایگاه‌های اینترنتی و دیگر رسانه‌ها، به‌منظور کشف تغییرها در زمینه‌های مختلف، به‌وسیله یک اندیشکده یا یک گروه آینده‌پژوه)
۱۳. طوفان فکری یا ذهن‌انگیزی (تفکر آزاد برای بیان و کسب ایده‌ها، بدون هیچ‌گونه اظهارنظر انتقادی و نیز فرایند بحث گروهی برای تحلیل و اولویت‌بندی ایده‌ها)
۱۴. تحلیل دلفی (مبتنی بر هوش جمعی و اجماع صاحب‌نظران روی مسئله‌ای خاص، برای یافتن بهترین گزینه)
۱۵. تحلیل سببی (تحلیل بر مبنای رابطه علی یا همبستگی بین دو یا چند متغیر)
۱۶. تحلیل مبتنی بر داده‌ها (قضاوت تحلیلی مبتنی بر دقیق و کامل بودن داده‌های موجود)
۱۷. تحلیل مبتنی بر قضاوت فوری (حدس و تخمین یک فرد متخصص و باتجربه، از وضعیت آینده یک متغیر، بر اساس تفکر منطقی، حدس، اشراق، شهود و الهام)
۱۸. تحلیل مبتنی بر اختلاف (بررسی و احصای نقاط مورد اختلاف بین دو پدیده)
۱۹. تحلیل مبتنی بر توافق (بررسی و احصای نقاط مورد توافق و اشتراک بین دو پدیده)
۲۰. تحلیل مفهومی (قضاوت تحلیلی مبتنی بر مجهولات و متغیرهای متعدد، با تکیه‌بر اولویت‌بندی اطلاعات جزئی)

الگوی مفهومی تحقیق

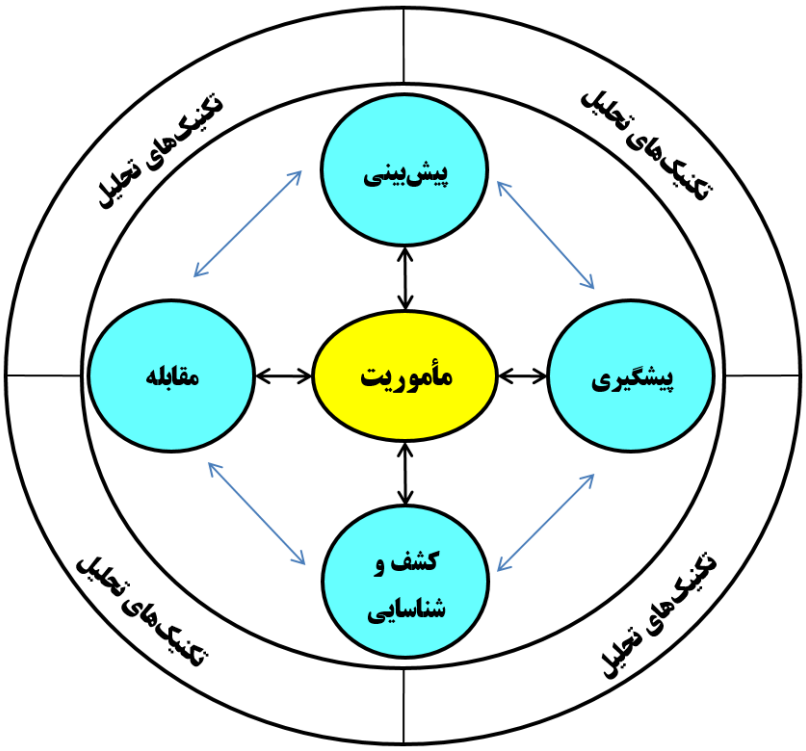

شکل ۳: الگوی مفهومی تحقیق

داده‌ها و تجزیه‌وتحلیل یافته‌های پژوهش

۱. تجزیه‌وتحلیل بعد اول تحقیق (بررسی میزان تأثیر فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیش‌بینی)

در بررسی بعد اول تحقیق، دو فرضیه به شرح زیر وجود دارد:

H0.: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیش‌بینی مؤثر نیستند.

H1: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیش‌بینی مؤثر هستند.

نتیجه آزمون *t* برای بعد اول تحقیق

در این خصوص نتایج آماری طبق جدول زیر به دست آمد:

جدول ۲: نتایج آزمون *t* برای بعد اول

	Asymp.sig	*Df*	*t*	*Std.Dv*	*mean*	N
بعد اول تحقیق	۰,۰۰	۵۵	۲٤,۳۲۵	۰,۲۱۸	۳,۹	۵۶

در تحلیل بعد اول تحقیق، ازآنجاکه آماره آزمون t استودنت بیش از میزان میانگین (۳ = μ) است، لذا H_0 رد و آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد. بر همین اساس با توجه به سطح معنی‌دار $Asymp.sig = 0 < \alpha = \%5$ معنادار بودن آماره آزمون پذیرفتنی است. از طرفی با توجه به اینکه میانگین مکتسبه از آزمون با عدد ۳,۹ تبیین گردیده است، عدد فوق در ناحیه H_1 قرار گرفته و بزرگ‌تر از عدد متوسط یعنی عدد ۳ است. $H1: \mu = 3.9 \geq 3$

بنابراین فرضیه اول تحقیق با سطح اطمینان ۹۵% تأیید می‌شود و نتیجه می‌گیریم که فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیش‌بینی مؤثر هستند.

تحلیل آماری بعد اول تحقیق با استفاده از لیزرل

تحلیل آماری بعد اول تحقیق که شامل ۲۰ شاخص است، در شکل زیر درج شده است:

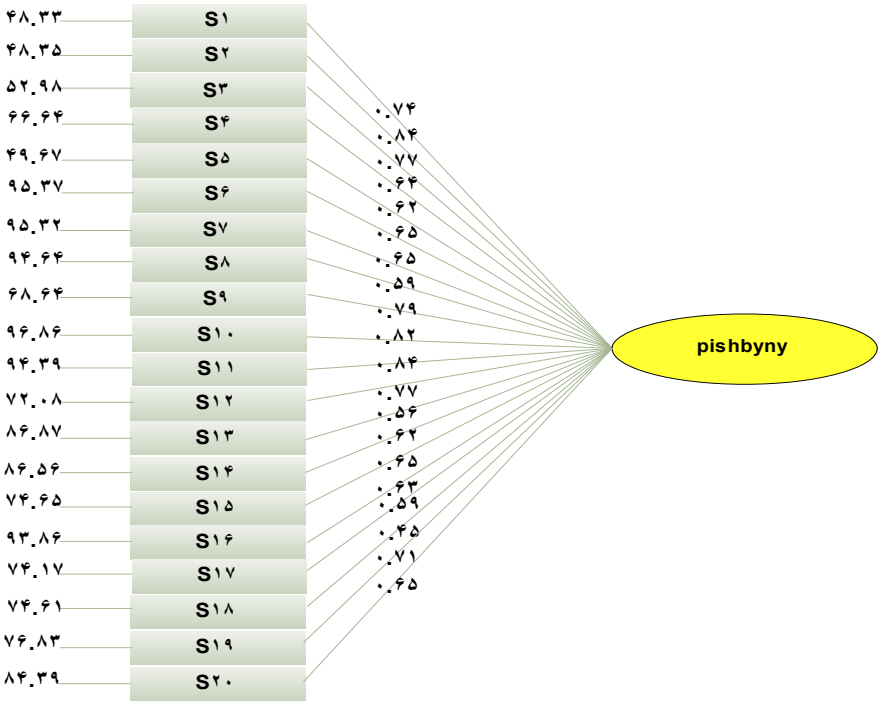

شکل ۴: تحلیل آماری بعد اول تحقیق با استفاده از لیزرل

خروجی شاخص‌های برازش الگوی معادلات ساختاری بالاتر از ۹۰ نشان می‌دهد که این الگو از برازش پذیرفتنی برخوردار است. بنابراین به ترتیب: فنون تحلیل تاریخی، تحلیل سناریو، تحلیل روند، تحلیل سری‌های

زمانی به‌عنوان مهم‌ترین فن‌ها در حوزه پیش‌بینی موردقبول واقع‌شده‌اند.

۲. تجزیه‌وتحلیل بعد دوم تحقیق (بررسی میزان تأثیر فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیشگیری)

در بررسی بعد دوم تحقیق، دو فرضیه به شرح زیر وجود دارد:

H0.: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات پیشگیرانه مؤثر نیستند.

H1: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات پیشگیرانه مؤثر هستند.

نتیجه آزمون t برای بعد دوم تحقیق

در این خصوص نتایج آماری طبق جدول زیر به دست آمد:

جدول ۳: نتایج آزمون t برای بعد دوم

	Asymp.sig	*Df*	*t*	*Std.Dv*	*mean*	N
بعد دوم تحقیق	۰,۰۰	۵۵	۲٤,۱۳۱	۰,۲۱۶	٤,۲	۵۶

در تحلیل بعد دوم تحقیق، ازآنجاکه آماره آزمون t استودنت بیش از میزان میانگین (μ = ۳) است، لذا H_0 رد و آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد. بر همین اساس با توجه به سطح معنی‌دار **Asymp.sig = ۰٫۰۵ < α** معنادار بودن آماره آزمون پذیرفتنی است. از طرفی با توجه به اینکه میانگین مکتسبه از آزمون با عدد ٤,۲ تبیین گردیده است، عدد فوق در ناحیه H_1 قرار گرفته و بزرگ‌تر از عدد متوسط یعنی عدد ۳ است. $H1: \mu = 4.2 \geq 3$

بنابراین فرضیه دوم تحقیق با سطح اطمینان ۹۵% تأیید می‌شود و نتیجه می‌گیریم که فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه پیشگیری مؤثر هستند.

تحلیل آماری بعد دوم تحقیق با استفاده از لیزرل

تحلیل آماری بعد دوم تحقیق که شامل ۲۰ شاخص است، در شکل زیر درج شده است:

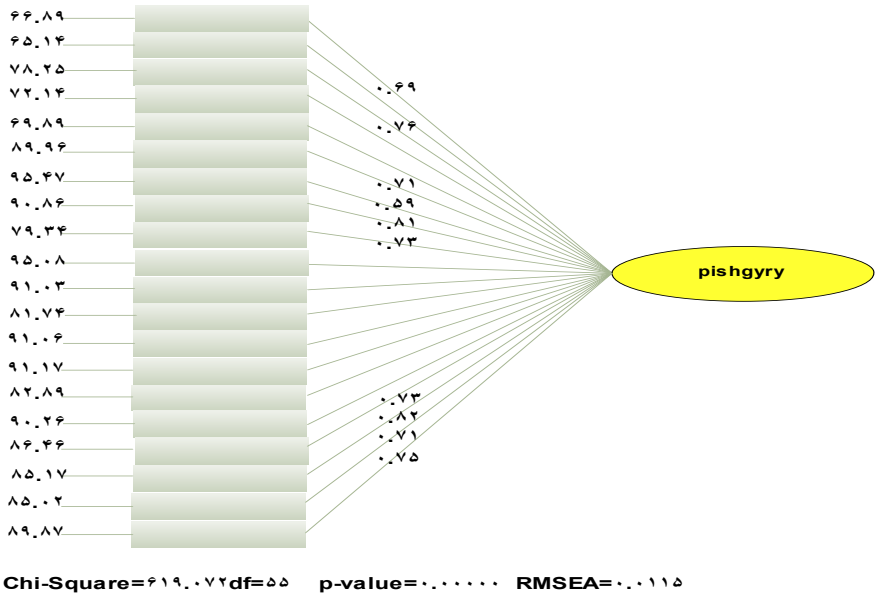

Normed Fit Index (NFI) =95%

شکل ۵: تحلیل آماری بعد دوم تحقیق با استفاده از لیزرل

خروجی شاخص‌های برازش الگوی معادلات ساختاری بالاتر از ۹۰ نشان می‌دهد که این الگو از برازش پذیرفتنی برخوردار است. بنابراین به ترتیب: فنون تحلیل روند، تحلیل تاریخی، تحلیل دلفی، طوفان فکری (ذهن‌انگیزی) به‌عنوان مهم‌ترین فن‌ها در حوزه پیشگیری موردقبول واقع‌شده‌اند.

۳. تجزیه‌وتحلیل بعد سوم تحقیق (بررسی میزان تأثیر فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه کشف و شناسایی)

در بررسی بعد سوم تحقیق، دو فرضیه به شرح زیر وجود دارد:

H0.: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه کشف و شناسایی مؤثر نیستند.

H1: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه کشف و شناسایی مؤثر هستند.

نتیجه آزمون t برای بعد سوم تحقیق

در این خصوص نتایج آماری طبق جدول زیر به دست آمد:

جدول ۴: نتایج آزمون t برای بعد سوم

	Asymp.sig	Df	t	Std.Dv	mean	N
بعد سوم تحقیق	۰,۰۰	۵۵	۲٤,۱۵۵	۰,۲۳۸	٤,٤	۵۶

در تحلیل بعد سوم تحقیق، ازآنجاکه آماره آزمون t استودنت بیش از میزان میانگین ($\mu = ۳$) است، لذا H_0 رد و آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد. بر همین اساس با توجه به سطح معنی‌دار $Asymp.sig = 0 < \alpha = \%5$ معنادار بودن آماره آزمون پذیرفتنی است. از طرفی با توجه به اینکه میانگین مکتسبه از آزمون با عدد ٤,٤ تبیین گردیده است، عدد فوق در ناحیه H_1 قرار گرفته و بزرگ‌تر از عدد متوسط یعنی عدد ۳ است. $H1: \mu = 4.4 \geq 3$

بنابراین فرضیه سوم تحقیق با سطح اطمینان ۹۵% تأیید می‌شود و نتیجه می‌گیریم که فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه کشف و شناسایی مؤثر هستند.

تحلیل آماری بعد سوم تحقیق با استفاده از لیزرل

تحلیل آماری بعد سوم تحقیق که شامل ۲۰ شاخص است، در شکل زیر درج شده است:

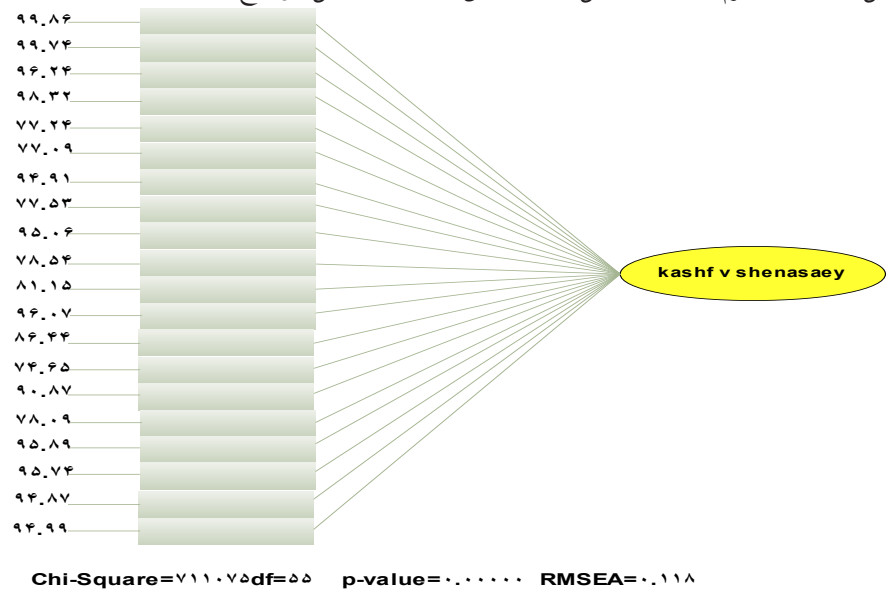

Normed Fit Index (NFI) =95%

شکل ۶: تحلیل آماری بعد سوم تحقیق با استفاده از لیزرل

خروجی شاخص‌های برازش الگوی معادلات ساختاری بالاتر از ۹۰ نشان می‌دهد که این الگو از برازش پذیرفتنی برخوردار است. بنابراین به ترتیب: فنون تحلیل گفتمان، تحلیل محتوا، تحلیل داده‌کاوی، تحلیل گفتمان انتقادی به‌عنوان مهم‌ترین فن‌ها در حوزه کشف و شناسایی موردقبول واقع‌شده‌اند.

٤. تجزیه‌وتحلیل بعد چهارم تحقیق (بررسی میزان تأثیر فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات مقابله‌ای)

در بررسی بعد چهارم تحقیق، دو فرضیه به شرح زیر وجود دارد:

H0.: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات مقابله‌ای مؤثر نیستند.

H1: فن‌های تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات مقابله‌ای مؤثر هستند.

نتیجه آزمون t برای بعد چهارم تحقیق

در این خصوص نتایج آماری طبق جدول زیر به دست آمد:

جدول ۵: نتایج آزمون t برای بعد چهارم

	N	*mean*	*Std.Dv*	*t*	*Df*	*Asymp.sig*
بعد چهارم تحقیق	۵۶	۳,۹	۰,۲٤٥	۲٤,۱۷۷	۵۵	۰,۰۰

در تحلیل بعد چهارم تحقیق، ازآنجاکه آماره آزمون t استودنت بیش از میزان میانگین ($\mu = ۳$) است، لذا H_0 رد و آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد. بر همین اساس با توجه به سطح معنی‌دار $Asymp.sig = 0 < \alpha = \%5$ معنادار بودن آماره آزمون پذیرفتنی است. از طرفی با توجه به اینکه میانگین مکتسبه از آزمون با عدد ۳,۹ تبیین گردیده است، عدد فوق در ناحیه H_1 قرار گرفته و بزرگ‌تر از عدد متوسط یعنی عدد ۳ است. $H1: \mu = 3.9 \geq 3$

بنابراین فرضیه چهارم تحقیق با سطح اطمینان ۹۵% تأیید می‌شود و نتیجه می‌گیریم که فنون تحلیلی بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی در حوزه اقدامات مقابله‌ای مؤثر هستند.

تحلیل آماری بعد چهارم تحقیق با استفاده از لیزرل

تحلیل آماری بعد چهارم تحقیق که شامل ۲۰ شاخص است، در شکل زیر درج شده است:

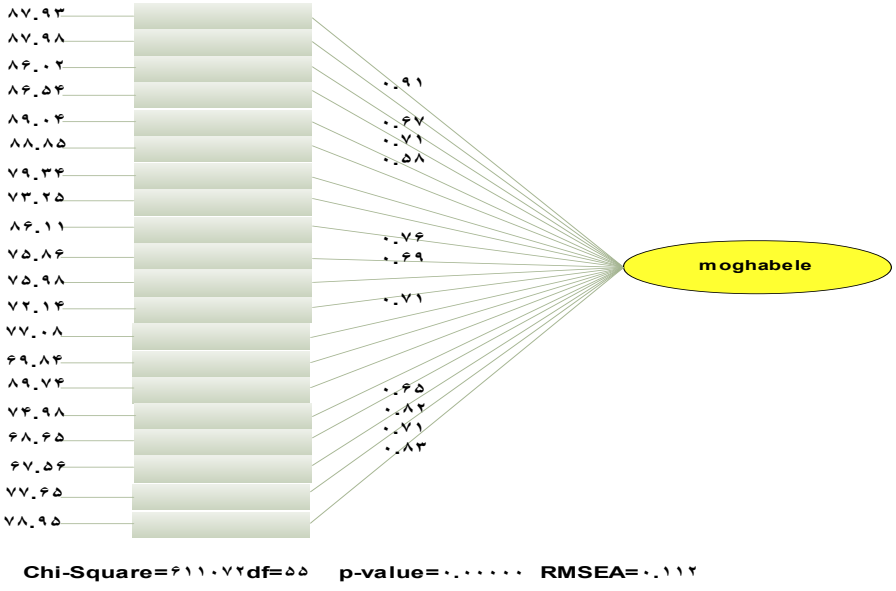

Normed Fit Index (NFI) =95%

شکل ۷: تحلیل آماری بعد چهارم تحقیق با استفاده از لیزرل

خروجی شاخص‌های برازش الگوی معادلات ساختاری بالاتر از ۹۰ نشان می‌دهد که این الگو از برازش پذیرفتنی برخوردار است. بنابراین به ترتیب: فنون تحلیل مبتنی بر داده‌ها، تحلیل موزاییکی، تحلیل سناریو، تحلیل محتوا به‌عنوان مهم‌ترین فن‌ها در حوزه اقدامات مقابله‌ای پذیرفتنی واقع‌شده‌اند.

۵. مدل معادلات ساختاری تحقیق (الگوی آزمون‌شده)

مدل معادلات ساختاری تحقیق مبتنی بر سؤال اصلی تحقیق است که «فنون تحلیلی تا چه میزان بر مأموریت سازمان‌های حفاظتی تأثیر دارند؟» و این سؤال خود مبتنی بر چهار بعد است که عبارت‌اند از: بعد پیش‌بینی؛ بعد پیشگیری؛ بعد کشف و شناسایی؛ بعد مقابله. در زیر به تحلیل این موضوع می‌پردازیم:

نتیجه آزمون فریدمن برای سؤال اصلی تحقیق

تحلیل عاملی تأییدی سؤال اصلی که شامل ٤ بعد بوده که در جدول زیر درج شده است:

جدول ۶: تحلیل آماری سؤال اصلی تحقیق با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	بعد	بار عاملی	رتبه
۱	بعد پیش‌بینی	۷۸,۲	چهارم

۲	بعد پیشگیری	۸٤,۹	دوم
۳	بعد کشف و شناسایی	۸۹	اول
٤	بعد اقدامات مقابله‌ای	۷۹,۱	سوم
میانگین کلی		۸۲,۸	

تحلیل آماری سؤال اصلی تحقیق با استفاده از لیزرل

تحلیل آماری کل تحقیق که شامل ٤ بعد است، در شکل زیر درج شده است:

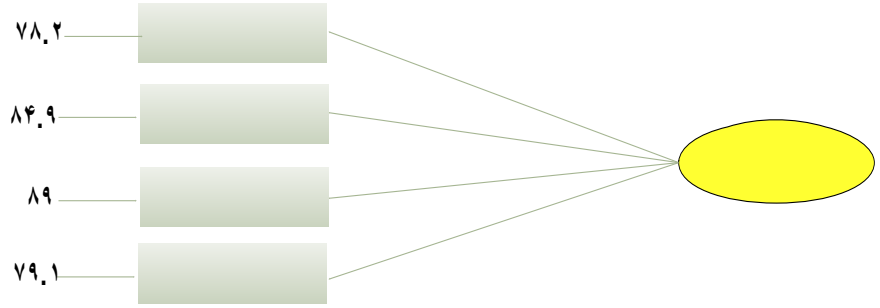

Chi-Square=۷۱۲.۰۵۱df=۵۵ p-value=۰.۰۰۰۰۰ RMSEA=۰.۰۲۶۶

Normed Fit Index (NFI) =95%

شکل ۸: تحلیل آماری سؤال اصلی تحقیق با استفاده از لیزرل

خروجی شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری بالاتر از 90 نشان می‌دهد که این مدل از برازش پذیرفتنی برخوردار بوده و بعد کشف و شناسایی با 89%؛ بعد پیشگیری با 84.9%؛ بعد اقدامات مقابله‌ای با 79.1% و بعد پیش‌بینی با 78.2% به ترتیب از بیشترین تا کمترین بار عاملی برخوردارند.

نتیجه و پیشنهاد

بایستی اذعان نمود که سازمان‌های حفاظتی برای اینکه بتوانند در حوزه مأموریت‌های خویش موفق عمل نمایند، ناگزیر به بهره‌گیری از فنون تحلیلی هستند. این سازمان‌ها چنانچه بتوانند به نحو مناسب از فنون تحلیلی استفاده نمایند، می‌توانند: در صیانت امنیتی سازمان حفاظت‌شونده موفق عمل نمایند؛ کارآمدی سازمان خود را ارتقا دهند؛ از شکست‌ها و ناکامی‌های سازمانی جلوگیری نمایند؛ از وقوع خطرها و پدیده‌های ناهنجار امنیتی پیشگیری نمایند؛ و درنهایت ضمن حفظ آبروی سازمان حفاظت‌شونده و سازمان خودی، می‌توانند در رفع دغدغه‌های فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی)

در حوزه امور نیروهای مسلح، مثمر ثمر واقع شوند. بنابراین به‌منظور نیل به این اهداف، راهکارها و پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱. سازمان‌های حفاظتی برای انجام مأموریت در حوزه پیش‌بینی، به ترتیب از فنون زیر استفاده نمایند:

- تحلیل تاریخی؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که عمق نگاه به آینده، شبیه گذشته است؛ لیکن یک گذشته داریم، ولی چند آینده! کسانی که می‌توانند گذشته را به یاد بیاورند، می‌توانند به آینده نیز بیندیشند. روش تحلیل تاریخی مبتنی بر این گزاره است که گاهی تاریخ تکرار می‌شود. بر پایه تحلیل‌های گذشته، می‌توان سرانجام برخی از وقایع آینده را پیش‌بینی کرد.
- تحلیل سناریو؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که پیش‌بینی بر پایه سناریو، تحلیلگران و کارشناسان را ترغیب می‌کند در خارج از قالب بسته متداول، با کوشش برای پیش‌بینی تغییرات بزرگ‌مقیاس گوناگونی که می‌توانند سازمان را تحت تأثیر قرار دهند، بیندیشند. این فن تحلیلگران را وادار می‌کند تا برنامه‌ریزی‌های خود را قابل انطباق با تغییر عامل‌های تأثیرگذار در آینده تهیه نمایند. همچنین برنامه‌ریزی بر پایه سناریو، ابزاری ارزشمند به‌منظور هماهنگ نمودن مدیران جهت مواجهه هوشمندانه با تهدیدها و فرصت‌های آینده است. مزیت دیگر این فن، این است که پیش‌بینی بر پایه سناریو به اعضای گروه کمک می‌کند که به‌خوبی دریابند که اختلاف نظرات آن‌ها در خصوص موضوعات کلیدی، اغلب ناشی از فرضیات متفاوتی است که آن‌ها در مورد آینده دارند.
- تحلیل روند؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که تحلیل روند یکی از متداول‌ترین روش‌های پیش‌بینی است و بر مشاهده و ثبت کارکرد و فعالیت گذشته یک عامل خاص هدف‌گیری شده و می‌توان موضوع را به آینده تعمیم داد و شامل تحلیل دو گروه از روندهاست: کمّی که بر داده‌های آماری متکی است و کیفی که بر الگوهای اجتماعی، نهادی، سازمانی و سیاسی تأکید دارد. منظور از تحلیل روند، مطالعه یک روند مشخص به‌منظور کشف ماهیت، علت‌های بروز، سرعت توسعه و پیامدهای بالقوه آن است. در روش تحلیل روند، سعی بر این است که روند تغییرهای پارامترهایی که می‌خواهیم آینده آن‌ها را بدانیم، مشخص شود. با بررسی روند تغییرهای این پارامترها در گذشته و وضعیت فعلی آن‌ها، می‌توان از طریق برخی تحلیل‌ها، پیش‌بینی‌هایی در مورد آینده یک پارامتر ارائه کرد. تحلیل روندها مبتنی بر ارزیابی تجربی چند پدیده با معیارها و اقدام‌های تکرارشونده در طول زمان است.

۲. سازمان‌های حفاظتی برای انجام مأموریت در حوزه پیشگیری، به ترتیب از فنون زیر استفاده نمایند:

- تحلیل روند؛
- تحلیل تاریخی؛
- تحلیل دلفی؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که تحلیل دلفی، رویکردی مبتنی بر هوش

جمعی و روشی برای یافتن بهترین پاسخ‌هاست. دلفی، به‌عنوان یکی از روش‌های قابل اتکا و معتبر آینده‌پژوهی است؛ فنی که راهگشای بسیاری از دغدغه‌های آتی است. روش دلفی مبتنی بر هوش جمعی و طوفان فکری و درواقع اجماع صاحب‌نظران روی مسئله‌ای خاص است که از آن می‌توان برای دستیابی به بهترین گزینه محتمل، بهره برد و در پیشگیری استفاده نمود.

- طوفان فکری (ذهن‌انگیزی): طوفان فکری یکی از شناخته‌شده‌ترین روش‌های خلق راه‌حل‌های جدید برای مسائل و مشکل‌هاست و به‌صورت گسترده در پیش‌بینی و آینده‌پژوهی کاربرد دارد.

۳. سازمان‌های حفاظتی برای انجام مأموریت در حوزه کشف و شناسایی، به ترتیب از فنون زیر استفاده نمایند:

- تحلیل گفتمان؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که در حقیقت تحلیل گفتمان، کشف معانی ظاهری و مستتر جریان‌های گفتمانی است که در شکل‌های گوناگون زبان و فرازبان آشکار می‌شوند. به‌عبارت دقیق‌تر تحلیل گفتمان آنچه در پشت اعمال وجود دارد را روشن می‌کند. تحلیل گفتمان بر وجود پیام متن‌ها و قرار گرفتن آن‌ها درون یک زمینه اجتماعی و یا تاریخی تأکید می‌کند و فوایدی دارد که عبارت‌اند از: شناسایی یک تفکر از طریق گفتار؛ تحلیل یک تفکر از طریق متون (بیانیه، سخنرانی، شب‌نامه، مواضع)؛ شناسایی عناصر اصلی و کلیدواژه‌های یک تفکر یا جریان؛ شناسایی جهت‌گیری یک جریان فکری.
- تحلیل محتوا؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که تحلیل محتوا به محقق کمک می‌کند تا لایه‌های پنهان و زیرین پدیده‌های مرتبط با هر پدیده را به دست آورده، به اهدافی که اقدامات در راستای آن انجام می‌گیرد، نزدیک شود. تحلیل محتوا به تحلیلگران سازمان‌های حفاظتی کمک می‌کند تا لایه‌های پنهان هر پدیده را شناسایی کند. اهمیت این فن، در آن است که می‌تواند بی‌رابطه با زمان و مکان در مورد محتواها و مطالب مختلف به‌کار گرفته شود و از آن طریق اطلاعات ارزشمندی را استخراج نمود. از طرف دیگر با این فن می‌توان بدون هزینه زیاد مالی به خصوصیات پنهان هر پدیده اعم از سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، امنیتی و... پی برد.
- تحلیل داده‌کاوی؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که داده‌کاوی عبارت است از اقتباس یا استخراج دانش از مجموعه‌ای از داده‌ها؛ به‌بیان‌دیگر، داده‌کاوی فرآیندی است که با استفاده از روش‌های هوشمند، دانش جدید و تازه‌ای را از مجموعه‌ای از داده‌های خام استخراج می‌کند.

٤. سازمان‌های حفاظتی برای انجام مأموریت در حوزه اقدامات مقابله‌ای، به ترتیب از فنون زیر استفاده نمایند:

- تحلیل مبتنی بر داده‌ها؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که در این نوع تحلیل، درستی در درجه اول وابسته به‌دقت و کامل‌بودن داده‌های موجود است. در این تحلیل قواعد و راهکارهای مدنظر نسبتاً مشخص است. جامعیت این راهکارها یک مدل ذهنی را تشکیل می‌دهد که بر ادراک

اطلاعات جمع‌آوری‌شده در مورد آن واحد تأثیرگذار است و قضاوتی را دراین‌باره هدایت می‌کند، مبنی بر اینکه چه اطلاعاتی مهم است و چگونه این اطلاعات باید برای رسیدن به قضاوت در خصوص موضوعی خاص، تحلیل شود.

- تحلیل موزاییکی؛ در خاستگاه مربوط به این فن باید اذعان نمود که مقادیر اندک اطلاعات وقتی به‌تدریج در کنار یکدیگر قرار بگیرند، مجموع آن‌ها مانند یک موزاییک یا جورچین، درنهایت تحلیلگران را قادر می‌سازد که به درک تصویر واضحی از واقعیت نائل شوند.

۵. اولویت‌های پژوهشی مرتبط با هر یک از فنون تحلیلی فوق در مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی ساحفاها تعیین و به محققان جهت انجام پژوهش در این راستا اطلاع‌رسانی شود تا با رویکرد بهره‌گیری و کاربردی نمودن هر یک از فنون تحلیلی در فرایند اقدامات حفاظتی، به پژوهش در این خصوص بپردازند. یقیناً نتایج این پژوهش‌ها، در ارتقای وضعیت موجود سازمان‌های حفاظتی و نیل به وضعیت مطلوب، مؤثر خواهد بود.

٦. تعامل و یکپارچه‌سازی همه‌جانبه بین سازمان‌های حفاظتی با سایر سازمان‌های جامعه اطلاعاتی و دانشگاهی به‌منظور تبادل اطلاعات و اطلاع دقیق از آخرین فنون تحلیلی، می‌تواند در کارآمدی و اثربخشی سازمان‌های حفاظتی مثمر ثمر واقع گردد.

منابع

- آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) **در دیدار مردم آذربایجان شرقی**، ۱۳۸۱/۱۱/۲۸: خامنه ای.آی. آر
- ساوه‌درودی، مصطفی (۱۳۸۹)، «**طراحی و هدایت عملیات**»، معاونت پژوهش دانشکده فارابی، تهران: چاپخانه پشتیبانی سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- سخایی، محمدجواد (۱۳۹۵)، «**چرخه حیات تجزیه‌وتحلیل داده**»، انتشار در سایت .www.fabak ir، ۱۳۹۵/۴/۲۴.
- صالحی، محمود (۱۳۸۷)، «**پیش‌بینی اطلاعاتی**»، جامعه اطلاعاتی، تهران: انتشارات مرکز آموزشی پژوهشی شهید سپهبد صیادشیرازی.
- طلایی، رضا (۱۳۹۵)، «**هشداردهی امنیتی در سازمان حفاظت اطلاعات نیروی انتظامی و ارائه الگوی مطلوب**»، مرکز مطالعات و تحقیقات سازمان حفاظت اطلاعات ناجا، تهران: حدیث کوثر.
- طلایی، رضا، گودرزی، رضا (۱۳۹۴)، «**بررسی نقش و جایگاه پیش‌بینی در سازمان‌های اطلاعاتی، امنیتی و حفاظتی**»، فصلنامه مطالعات حفاظت و امنیت انتظامی، سال دهم، شماره ۳۶، تهران: چاپ و نشر حدیث کوثر.
- علوی‌فر، سید ناصر (۱۳۸۲)، «**جهان زیر سلطه سازمان‌های اطلاعاتی**»، تهران: مؤسسه نشر دواوین.
- کتولی‌نژاد، خدابخش (۱۳۹۰)، «**فن بررسی و تجزیه‌وتحلیل اطلاعاتی، حفاظتی و امنیتی**»، معاونت نیروی انسانی ساحفاناجا.
- کسایی‌ازانی، رقیه (۱۳۹۲)، «**آینده‌پژوهی در سازمان‌های اطلاعاتی با ارائه الگوی بومی**»، فصلنامه مطالعات حفاظت و امنیت انتظامی، شماره ۲۸.
- معاونت پژوهش و تولید علم (۱۳۹۴)، «**روش‌شناسی تحلیل اطلاعات**»، دانشکده اطلاعات، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشکده اطلاعات.
- موسوی، سید یوسف (۱۳۹۰)، «**آگاه‌سازی حفاظتی**»، تهران: چاپ و نشر حدیث کوثر.
- واحدی، مرتضی (۱۳۸۸)، «**امنیت و اطلاعات در عصر جهانی‌شدن**»، تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- *Armstrong,J.S.* (2001) ***Principles of forcasting (hdbk)***. *Kluwer Academic Publisher.*